

*Π.3.2.5 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη*

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Β΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Σοφοκλέους, «Αντιγόνη» στ. 282-331

Τίτλος: «Κρέων, η απατηλή γοητεία της εξουσίας»

Συγγραφή: ΜΑΝΤΖΩΡΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Εφαρμογή: ΣΤΑΘΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Κρέων, η απατηλή γοητεία της εξουσίας!

Εφαρμογή σεναρίου

Στάθης Παπακωνσταντίνου

Δημιουργία σεναρίου

Βασιλική Μαντζώρου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία

Από 24-01-2014 έως 21-02-2014

Σχολική μονάδα

2ο Γενικό Λύκειο Σερρών

Διδακτική / θεματική ενότητα

Σοφοκλέους, «Αντιγόνη» - Α΄ επεισόδιο στίχοι 282-331

Διαθεματικό

Ναι

Στο σενάριο ανιχνεύονται στοιχεία διαθεματικότητας με εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές τις παρακάτω:

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: Αίθουσα διδασκαλίας και εργαστήριο πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προκειμένου να υλοποιηθεί το παρόν σενάριο απαιτείται η συστηματική εξοικείωση του εκπαιδευτικού και των μαθητών με τις ομαδοσυνεργατικές μεθόδους διδασκαλίας αρχικά και κατόπιν με τη χρήση και αξιοποίηση των βασικών εργαλείων των ΤΠΕ (επεξεργαστής κειμένου, λογισμικό παρουσιάσεων, τεχνικές αναζήτησης στο διαδίκτυο, εργαλεία του Web2) και κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή (σχολικό εργαστήριο Η/Υ, φορητός η/υ, βιντεοπροβολέας, πρόσβαση στο διαδίκτυο).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Στο ομώνυμο σενάριο της Βασιλικής Μαντζώρου.

Το σενάριο αντλεί

Όπως σημειώνει η Βασιλική Μαντζώρου, το σενάριο αυτό είναι πρωτότυπο και δεν στηρίζεται ούτε αντλεί υλικό ή ιδέες από άλλα σενάρια.

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σενάριο επιχειρείται διερεύνηση του χαρακτήρα του Κρέοντα και κατ' επέκταση της επίδρασης της ανάληψης εξουσιαστικού ρόλου στο χαρακτήρα του ανθρώπου. Επιδιώκεται να κατανοηθούν από τους μαθητές η ενότητα του ήθους των ηρώων ως μια από τις σταθερές της τραγωδίας, η επίδραση που ασκεί στη συμπεριφορά του ατόμου η ανάληψη αρχηγικού ρόλου, οι συνέπειες της ύβρεως και τελικά να καταδειχθεί ότι ο Κρέων αποτελεί περίπτωση τραγικού ήρωα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η αρχαιογνωσία δεν αποτελεί μουσειακό αντικείμενο αλλά παιδευτικό αγαθό που συμβάλλει στη θεμελίωση και τη συνοχή μιας κοινωνίας στην οποία κεντρική θέση κατέχει ο προβληματισμός γύρω από τον προσδιορισμό των εννοιών του ανθρώπου του πολίτη, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ευνομίας, του ορθού λόγου κλπ.

Κατά τη μελέτη των αρχαίων ελληνικών κειμένων και κυρίως της τραγωδίας, η προσήλωση στη γλώσσα μεταβάλλει το λογοτεχνικό κείμενο σε άλλοθι για σημασιολογική και γραμματική άσκηση. Αντιθέτως η πρόταξη του κειμένου ορίζει ως επικουρικό τον ρόλο της Σημασιολογίας και της Γραμματικής, προκειμένου να εκτιμηθούν, όπως πρέπει, το νόημα και η μορφή του λογοτεχνικού έργου.

Με την υπαγωγή του μαθήματος στην εξυπηρέτηση γενικόλογα ανθρωπιστικών και υπεραπλουστευμένων εθνικών στόχων, ο αρχαιοελληνικός κόσμος (γλωσσικός και γραμματειακός), αντί να αποτελεί αντικείμενο κριτικής διερεύνησης, ώστε να αναδειχθεί η πολυπλοκότητά του και η σχέση του με το νεοελληνικό και ευρωπαϊκό παρόν, περιχαρακώθηκε σε έναν υπερβατικό χώρο, κατεξοχήν, αντιστορικό και αντικοινωνικό (Πόλκας).

Επιπλέον, αυτά τα κείμενα μπορούν και πρέπει όχι μόνο να μελετώνται ως φορείς διαχρονικών αξιών και ηθικών παραινήσεων αλλά και να αποδομούνται ως ιστορικά προσδιορισμένοι φορείς ιδεολογίας. Ως προς τα αρχαιοελληνικά κείμενα καθεαυτά, η σχολική πράξη (διδασκαλία και εξέταση), κατά κανόνα, υποβαθμίζει τις κάθε λογής διαφορές τους, προκειμένου να προβληθεί η ανθρωπιστική τους ομοιογένεια (Μαρωνίτης).

Επιβάλλεται, λοιπόν, μια προσέγγιση που θα καλλιεργεί την ικανότητα του μαθητή να διακρίνει τις επιβιώσεις του παρελθόντος στο παρόν και να προβεί σε προσωπικές επιλογές ως προς τα περιθώρια αξιοποίησης του χθες στο σήμερα.

Η παρούσα διδακτική πρόταση στηρίζεται στις αρχές της υποβοηθούμενης ανακαλυπτικής μάθησης με σταδιακή πριμοδότηση της αυτενέργειας του μαθητή και

συνακόλουθης υποχώρησης της υποστήριξης του διδάσκοντος. Αναγκαία θεωρείται η κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών και η ενεργοποίησή τους στο πλαίσιο της ομάδας. Ο διδάσκων παρέχει τα κατάλληλα ερεθίσματα και τα μεθοδολογικά εργαλεία στους μαθητές που επιχειρούν να κατακτήσουν δημιουργικά τη γνώση, ενώ καλλιεργούν τις ερευνητικές τους δεξιότητες. Οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν πρόσβαση σε ποικίλους σημειωτικούς πόρους το περιεχόμενο των οποίων εθίζονται στο να αποτιμούν, να αξιολογούν και να επεξεργάζονται κατάλληλα, προκειμένου να οδηγηθούν στην παραγωγή πρωτότυπου, προσωπικού υλικού. Ταυτόχρονα αναπτύσσουν ικανότητες ανάλυσης πληροφοριών, σύνθεσης απόψεων, σύγκρισης και αξιολόγησης, ενώ δημιουργείται από τη σύζευξη της εικόνας με τον λόγο έντονο ενδιαφέρον των μαθητών και καλλιεργείται κλίμα άμιλλας.

Η παρούσα προσέγγιση θα γίνει σύμφωνα με την *κειμενοκεντρική μέθοδο διδασκαλίας*, με την οποία έμφαση δίνεται στο ίδιο το κείμενο, στο σύνολό του, στη βαθύτερη κατανόησή του από διδάσκοντες και διδασκόμενους σε όλα τα επίπεδα. Η ερμηνευτική διαδικασία στηρίζεται στην αντίληψη ότι το κείμενο αποτελεί οργανικό σύνολο, του οποίου τα μέρη σχετίζονται στενά μεταξύ τους και επομένως φωτίζονται και ερμηνεύονται αμοιβαία. Έτσι ξεκινάει από μια συνολική θεώρηση του κειμένου, επισημαίνει τα θεματικά κέντρα και τη δομή του, προχωρεί αναλυτικά στη διερεύνηση του περιεχομένου (δομή, πλοκή, ύφος, χαρακτήρες, αφηγηματικοί τρόποι κ.ο.κ.) και της μορφής (λεξιλόγιο, συντακτική δομή, σχήματα λόγου κ.ο.κ.) και κλείνει με συνολική συνθετική εκτίμηση των ουσιωδών στοιχείων του κειμένου. Ταυτόχρονα, πραγματοποιείται κατανόηση της πραγματικής εφαρμογής της γλώσσας, όπως αυτή εμφανίζεται στο κείμενο, προσέγγιση της ιδιαιτερότητας της λογοτεχνικής γλώσσας, ανάδειξη του μεταφορικού και συμβολικού χαρακτήρα της και ανακάλυψη της αισθητικής λειτουργίας της.

Οι μαθητές δεν θα γνωρίσουν απλώς τα δημιουργήματα ενός πολιτισμού που συνέβαλε στη θεμελίωση του σύγχρονου πολιτισμού και στη διαμόρφωση της

φυσιογνωμίας του· αλλά θα διδαχθούν συγκεκριμένους τρόπους διερευνητικής προσέγγισης και κριτικής διαχείρισης της γνώσης, προκειμένου να μπορούν αντίστοιχα να τους χρησιμοποιήσουν αποδοτικά στη ζωή τους. Με αυτό τον τρόπο επιδιώκεται τόσο η εξάσκηση των μαθητών στη συνεπή και συνεκτική ανάλυση του κειμένου, όσο και η ενθάρρυνσή τους για μια ανοικτή, διερευνητική και βιωματική προσέγγιση του δράματος, η οποία θα επιτρέψει μια πιο προσωπική εμπλοκή στη διδακτική διαδικασία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιχειρείται οι μαθητές :

- Να κατανοήσουν ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά εξαρτάται και προσδιορίζεται από την ανάληψη συγκεκριμένων ρόλων.
- Να αντιληφθούν την επίδραση που ασκεί στην προσωπικότητα του ανθρώπου η άσκηση της εξουσίας και πιο συγκεκριμένα τη συμπεριφορά του άρχοντα στους αρχόμενους, την πιθανή μετάλλαξη των απόψεων του άρχοντα, τη ρητορική της εξουσίας, τις αντιφάσεις της εξουσίας, τους φόβους της εξουσίας και εν τέλει τον τρόπο αντιμετώπισης του άρχοντα από τους αρχόμενους.
- Να συνειδητοποιήσουν τη διαχρονική αντίληψη για την καταστροφική επίδραση του χρήματος και τη συμβολή του στη διαφθορά των συνειδήσεων των ανθρώπων.
- Να αντιληφθούν τα καταστροφικά αποτελέσματα της υπεροψίας και της απουσίας ευελιξίας και προσαρμοστικότητας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

- Να κατανοήσουν τη στενή αλληλεξάρτηση γλώσσας και κειμενικού είδους.
- Να αναγνωρίσουν τις ιδιομορφίες του αρχαίου ελληνικού ποιητικού λόγου.

Γραμματισμοί

- Να κατανοήσουν τον όρο «τραγικός» ήρωας στο αρχαίο θέατρο.

- Να ασκηθούν στον διάλογο, στην κριτική αποτίμηση πηγών διαφορετικού είδους για την εξαγωγή συμπερασμάτων και στην παραγωγή προφορικού ή γραπτού λόγου σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Να αξιοποιούν αποτελεσματικά τη χρήση ψηφιακών πόρων για τη συναγωγή πληροφοριών.
- Να ασκηθούν στη δημιουργία πολυτροπικού υλικού, συνδυάζοντας εύστοχα εικόνα και λόγο.
- Να ασκηθούν στη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών και σωμάτων κειμένων.
- Να εξοικειωθούν με ανοιχτά περιβάλλοντα μάθησης.

Διδακτικές πρακτικές

Το σενάριο υιοθετεί την μαθητοκεντρική προσέγγιση. Κατά συνέπεια, οι μαθητές ανακαλύπτουν τη γνώση, υπό την καθοδήγηση βέβαια των φύλλων εργασίας και κατά συνέπεια ασκούνται στην αυτοπειθαρχία και στην υπευθυνότητα η οποία είναι απαραίτητη για κάθε συνεργατική διαδικασία. Παράλληλα, ανιχνεύοντας στοιχεία πίσω και έξω από το κείμενο, διευρύνουν την οπτική τους και ενδυναμώνουν το κριτικό τους υπόστρωμα. Τέλος, αναμένεται η εξοικείωσή τους με την ιδέα της ανάληψης πρωτοβουλιών και την ικανότητα του αυτοσχεδιασμού, εμπλέκοντας τα συναισθήματα ή και τη φαντασία τους στην αναζήτηση λύσεων ή στην εξωτερίκευση της δημιουργικής τους διάθεσης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Σύμφωνα με τις οδηγίες διδασκαλίας της Αντιγόνης ως διδακτικοί στόχοι προτάσσονται οι ακόλουθοι: «οι μαθητές στα πλαίσια μιας πολυεπίπεδης οπωσδήποτε ερμηνείας καλούνται:

Να επισημάνουν το βασικό πρόβλημα της τραγωδίας που δημιουργείται από τη στάση των ηρώων απέναντι στην οφειλόμενη τιμή προς τους νεκρούς.

Να αποφύγουν την ερμηνεία της τραγωδίας σε επίπεδο σχηματικό και αφηρημένο –ιδεολογικό ως σύγκρουση πχ γραπτών και άγραφων νόμων πολιτείας και οικογένειας κλπ.

Να αισθανθούν ότι η τραγικότητα των προσώπων, κυρίως του Κρέοντα και της Αντιγόνης προκύπτει από την προσωπική τους βούληση κι επιλογή. Έτσι η υβριστική για το νεκρό Πολυνείκη απόφαση του Κρέοντα, στενά δεμένη με το ενδιαφέρον του πολιτικού για την εξουσία, τον φέρνει κλιμακωτά και διαδοχικά σε σύγκρουση με τον φύλακα, με τον χορό, την Αντιγόνη, τον Αίμονα, τον Τειρεσία μέχρι την τελική συντριβή του.

Να εκτιμήσουν τελικά τη στάση του Σοφοκλή απέναντι στην αξία των θεϊκών νόμων και στη συνακόλουθη ευσέβεια των ανθρώπων που τη θεωρεί δείγμα σωφροσύνης».

Πρακτικά, οι ανωτέρω στόχοι είναι σχεδόν αδύνατο να πραγματοποιηθούν, καθώς το διατιθέμενο δίωρο εβδομαδιαίως μόλις που επαρκεί για τη διδασκαλία και του δευτέρου στασίμου ή λίγο παραπάνω με φιλότιμες προσπάθειες (η γράφουσα κατά τη σχολική χρονιά 2010-2011 κάλυψε ύλη περίπου μέχρι το στιχ.705). Κατά συνέπεια, οι μαθητές παρακολουθούν τον Κρέοντα να εμπλέκεται όλο και περισσότερο στην «ύβριν», χωρίς να παρακολουθούν και τη «νέμεσιν», διαδικασία που είναι απαραίτητη για τη διαμόρφωση άποψης σχετικά με τη σημασία του όρου τραγικός ήρωας. Έτσι η μορφή του Κρέοντα παραμένει ημιτελής και συνήθως οι μαθητές έχουν προσλάβει την απεχθή εικόνα του αιμοσταγούς και μισητού τυράννου που εκτός των άλλων είναι εχθρικός με τις γυναίκες.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Τα αρχαία ελληνικά ως μάθημα γενικής παιδείας στη Β΄ τάξη του Γενικού Λυκείου αντιμετωπίζονται από τους μαθητές αμφιθυμικά. Η χρησιμοθηρική νοοτροπία και η εξετασιοκεντρική δομή του ελληνικού λυκείου, προσανατολισμένου αποκλειστικά στις εξετάσεις για την εισαγωγή στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα καταδικάζει πολλά από τα μαθήματα. Οι μαθητές της θεωρητικής κατεύθυνσης αντιμετωπίζουν

δυσκολίες στην προσέγγιση της Αντιγόνης λόγω των ιδιομορφιών του κειμένου, με αποτέλεσμα να στέκονται σε μια έτοιμη μετάφραση, ενώ για τους μαθητές των άλλων κατευθύνσεων θεωρείται επαρκής η γνώση της μετάφρασης του κειμένου. Η αξιολόγηση αυτής της πρακτικής θα εντόπιζε κατά βάση αδυναμίες οι οποίες περιγράφονται από τον Β. Φυντίκογλου ως ακολούθως:

Ως προς τον μαθητή:

- Μειώνεται ή και καταργείται η προσωπική εργασία του.
- Δεν του δίδεται η ευκαιρία πρακτικής εφαρμογής των θεωρητικών του γνώσεων.
- Παραγκωνίζεται (ως περιττή;) η λεξικογραφικού τύπου γνώση των λέξεων της μεταφραζόμενης γλώσσας.
- Εμποδίζεται η φαντασία του και η εξάσκησή του στη μεταφραστική γλώσσα.
- Καλείται να αποδεχτεί και να απομνημονεύσει έναν έτοιμο λόγο ως πανάκεια ή και αυθεντία, χωρίς να τον υποβάλει σε κριτικό βασάνισμα.

Ως προς την ίδια τη μετάφραση:

- Στερείται συνέπειας και μεθόδου, καθώς κυμαίνεται αδιακρίτως από την αυτολεξεί απόδοση έως τη νοηματική ερμηνεία.
- Μετατρέπεται σε απλό μέσο κατανόησης του νοήματος και της ερμηνευτικής προσέγγισης, ενώ μένει ουσιαστικά αποκομμένη από άλλα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητα του κειμένου (ειδολογική τυπολογία, πραγματολογικά σχόλια κλπ.).
- Θεωρείται ελάσσονος παιδευτικής αξίας, χωρίς ουσιαστική συμβολή στην αρχαιογνωσία του μαθητή.
- Υπό το βάρος, μάλιστα, της αξιολόγησης υποβαθμίζεται σε εύκολο μέσο συγκέντρωσης βαθμών.

Ως προς την αντιμετώπιση του κειμένου:

- Κατά την προσέγγιση του κειμένου δεν συνυπολογίζονται όλα τα στοιχεία που αναδεικνύουν την ταυτότητά του (Φυντίκογλου).

Ακόμα, η προπαιδεία των μαθητών στα αρχαία ελληνικά, με τον αφορισμό ότι τα διδάσκονται στο γυμνάσιο και στην Α΄ Λυκείου, δεν θα πρέπει να θεωρείται κάτι τόσο δεδομένο και μάλιστα τόσο ώστε να προσεγγίσουν τον ρωμαλέο ποιητικό λόγο του Σοφοκλή. Με την παρούσα πρόταση επιχειρείται η εξομάλυνση των παραπάνω δυσκολιών, ώστε να αναδειχθούν κι όλα τα στοιχεία της τραγωδίας ως ανεξάρτητου ποιητικού είδους, προορισμένου όχι για απλή ανάγνωση αλλά για παράσταση.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Αναμένεται με τη χρήση των ΤΠΕ να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον και η δημιουργικότητα των μαθητών. Με την ποικιλία των αναπαραστατικών μορφών διευκολύνεται η προσέγγιση του κειμένου, αφυπνίζεται η ερευνητική ικανότητα των μαθητών, γεγονός που συντελεί στη δημιουργία κριτικά σκεπτόμενων πολιτών.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

[Σοφοκλέους «Αντιγόνη», στίχοι 282-331](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ταινίες

[Η τιμή και το χρήμα.](#) (Απόσπασμα)

Βίντεο

[Αντιγόνη 1961](#) (Απόσπασμα)

[ΚΘΒΕ 2009 Αντιγόνη](#) (Απόσπασμα)

[Χάρρυ Κλυνν- Το χρήμα είναι Θεός](#)

Τραγούδια-Ηχητικά αποσπάσματα

Ιστοσελίδες

http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Odigos/thema_e6/main.htm

[Perseus](#)

<http://www.wordle.net>.

[Αρχείο του Εθνικού θεάτρου](#)

[Διεθνούς Αμνηστίας](#)

[Εθνικό Θεάτρο](#)

[Ελληνική Νομαρχία](#)

[Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#)

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Η διδασκαλία, σύμφωνα με τη δημιουργό του σεναρίου, οργανώνεται σε τρία δίωρα στο εργαστήριο πληροφορικής και μια ώρα που διατίθεται στην αίθουσα διδασκαλίας, ώστε να παρουσιαστούν οι εργασίες των ομάδων και να συζητηθούν τα αποτελέσματα των ευρημάτων των μαθητών. Ωστόσο, τα δίωρα αυτά στην πράξη στάθηκε δύσκολο να εξευρεθούν, δεδομένου ότι υπάρχει αυξημένη ζήτηση για το σχολικό εργαστήριο και οι τροποποιήσεις στο ωρολόγιο πρόγραμμα δεν είναι πάντοτε εφικτές. Το τμήμα στο οποίο εφάρμοσα το σενάριο αποτελείται από 26 μαθητές. Με κάποιους από αυτούς είχα υλοποιήσει δυο σενάρια διδασκαλίας με χρήση ΤΠΕ στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών το προηγούμενο σχολικό έτος. Επομένως, υπήρχε στο τμήμα μια ανομοιογένεια, ως προς την εξοικείωση με παρόμοιες διδακτικές πρακτικές. Τους έχοντας ήδη εμπειρία προσπάθησα να τους διασπείρω στις ομάδες, όσο αυτό δεν δημιουργούσε άλλου είδους προβλήματα. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε έξι ομάδες (5+5+4+4+4+4), μεικτές ως προς το φύλο και την επίδοσή τους, ενώ η κατανομή ρόλων στο εσωτερικό της ομάδας, αποφασίστηκε να συμφωνηθεί από τους άμεσα εμπλεκόμενους. Δεν υπήρξε κάποια διαφωνία ή δυσκολία στο σχηματισμό των ομάδων.

Το σενάριο αρχίζει από το σημείο που ο Κρέοντας πληροφορείται ότι η διαταγή του έγινε «κουρελόχαρτο» και ο Πολυνείκης έχει ταφεί. Σύμφωνα με τη συντάκτρια του σεναρίου, ζητήθηκε σε πρώτη φάση από τους μαθητές να μαντέψουν τις αντιδράσεις του Κρέοντα στο άγγελμα της «δυσάρεστης» για αυτόν είδησης, ανακαλώντας στη μνήμη τους όσα είπε η Αντιγόνη στον πρόλογο της τραγωδίας και τα όσα ο ίδιος λέει στην αρχή του α΄ επεισοδίου, στις προγραμματικές του διακηρύξεις. Εφαρμόστηκε, λοιπόν, ένα μικρό παιχνίδι ρόλων.

Υπόδυση ρόλου:

«Υποθέστε ότι είστε ο Κρέοντας. Ποια είναι η πρώτη αυθόρμητη αντίδρασή σας στα όσα είπε ο Φύλακας».

Οι μαθητές υποστήριξαν ότι η αντίδρασή του θα είναι οργισμένη, θα νιώθει μειωμένος στα μάτια των υπηκόων του και θα «βράζει» από θυμό. Θα απειλεί θεούς και δαίμονες, θα επικηρύξει τους δράστες και θα ζητήσει τη βοήθεια των πολιτών για την πάταξη της αναρχίας. Κάποιοι υποστήριξαν ότι θα ζητούσε να του φέρουν μπροστά του τους φύλακες, για να τους ανακρίνει ο ίδιος προσωπικά. Για τη δραστηριότητα αυτή δόθηκε χρόνος τριών λεπτών για την προετοιμασία και πέντε λεπτών για τη συζήτηση που επακολούθησε.

Σύμφωνα με τη συντάκτρια του σεναρίου προβλέπονται τρία φύλλα εργασίας:

1. Το κείμενο (Αντιγόνη στ. 279-331).
2. Ο χαρακτήρας.
3. Οι ιδέες.

Στο τμήμα Β3 διδάσκω Πέμπτη και Παρασκευή και ήδη είχα χάσει για διάφορους λόγους πάρα πολλές διδακτικές ώρες. Κατά τη διάρκεια του σεναρίου, ένας σχολικός περίπατος και η εορτή των τριών Ιεραρχών, είχε ως αποτέλεσμα να στενέψουν τα χρονικά περιθώρια και, κατά συνέπεια, στάθηκε αδύνατο να υλοποιηθούν και τα τρία φύλλα από το σύνολο των ομάδων. Για τον λόγο αυτό, αποφάσισα το πρώτο φύλλο να το υλοποιήσουν όλες οι ομάδες, το δεύτερο φύλλο οι ομάδες 1, 3 και 5 και το τρίτο φύλλο οι ομάδες 2, 4 και 6.

Στο πρώτο φύλλο εργασίας υιοθετήθηκε πλήρως η στοχοθεσία και η διδακτική πορεία της συντάκτριας του σεναρίου, όπως περιγράφεται παρακάτω:

«Στο πρώτο δίωρο οι μαθητές θα ασχοληθούν με τη μεταφραστική απόδοση του κειμένου, έτσι ώστε να το έχουν προσπελάσει γλωσσικά και νοηματικά. Η μετάφραση του ποιητικού κειμένου του Σοφοκλή δημιουργεί ιδιαίτερες δυσκολίες στους μαθητές, καθώς το είδος του κειμένου και οι συμβάσεις που αυτό ακολουθεί είναι παντελώς άγνωστα σε αυτούς, αφού δεν έχουν προσεγγίσει μέχρι τώρα πεζό

κείμενο από το πρωτότυπο. Άλλωστε, η διδασκαλία δεν θα πρέπει να καταλήγει σε μία και μοναδική παγιωμένη μετάφραση του διδασκόμενου κειμένου, την οποία θα απομνημονεύουν οι μαθητές και βάσει αυτής θα αξιολογούνται. (Οδηγίες για τη διδασκαλία και αξιολόγηση του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας της Α΄ τάξης Γενικού και Α΄ και Β΄ τάξεων του Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχ. έτος 2012-2013).

Οι μαθητές εισέρχονται στο διαδικτυακό τόπο www.greek-language.gr και ακολουθώντας τη διαδρομή Αρχαία ελληνικά - Εργαλεία - Σώματα κειμένων - Ανθολόγο αττικής πεζογραφίας - κατάλογος κειμένων - Σοφοκλής εντοπίζουν τους προς μελέτη στίχους.

Εμφανίζουν τη μετάφραση των στίχων την οποία επικολλούν σε ένα χωριστό αρχείο Word. Κατόπιν, απομονώνουν τους συγκεκριμένους στίχους και συγκρίνουν μεταξύ τους τις διαθέσιμες από την Πύλη μεταφράσεις καθώς και μια «σχολική» μετάφραση. Μπορούν με τον τρόπο αυτό να κατανοήσουν ότι η μετάφραση ενός τόσο απαιτητικού κειμένου δεν είναι μια απλή διαδικασία αλλά πρέπει να λαμβάνει υπόψη της πολλούς παράγοντες.

Αποφαινόνται για το είδος των μετοχών, αφού συμβουλευτούν την Πύλη για την ελληνική γλώσσα και με τη βοήθεια του καθηγητή. Συγκεντρώνουν τα ρήματα και τους ρηματικούς τύπους με σκοπό να καταδειχθεί ότι υπάρχει πληθώρα ενεργειών και ένταση στη σκηνή.

Απομονώνουν τα επιχειρήματα του Κρέοντα, αποδίδοντάς τα με σχηματικό τρόπο.

Δραματοποιούν τη στιχομυθία Κρέοντα – Φύλακα και καταγράφουν τα συναισθήματα που βίωσαν ως Κρέων, Φύλαξ και θεατές αντίστοιχα.

Για το δεύτερο και τρίτο φύλλο εργασίας, στο οποίο διαφοροποιήθηκα για τους λόγους που εξέθεσα πιο πάνω, η συντάκτρια του σεναρίου αναφέρει:

«Στο δεύτερο δίωρο διερευνούν τον χαρακτήρα του Κρέοντα μέσα από τα λόγια του και την «όψη» του ήρωα.

Εισέρχονται στο αρχείο του Εθνικού θεάτρου, εντοπίζουν φωτογραφίες από παραστάσεις και τις συνδέουν με τα λεγόμενα του Κρέοντα, ενώ μέσω οπτικού γραμματισμού καταγράφουν κοινά στοιχεία στην παρουσίαση του ήρωα. Στόχος είναι να προσεχθεί και η γλώσσα του σώματος, ενώ τους δίνεται η ευκαιρία μέσα από την παρακολούθηση αποσπασμάτων από την τραγωδία να σκεφτούν πώς θα παρουσίαζαν οι ίδιοι τον Κρέοντα ως σκηνοθέτες.

Συγκρίνουν τους στίχους 170-190, 655-680, 1033-1056, 1329-1353 και παρακολουθούν την άνοδο και την πτώση του Κρέοντα.

Τέλος, συγκρίνουν τον Κρέοντα με τον βασιλιά της Σπάρτης, Αγησίλαο, διαβάζοντας σχετικά χωρία από το έργο του Ξενοφώντα.

Στο τρίτο δώρο ασχολούνται με τις ιδέες του κειμένου:

Διαβάζουν άρθρο από εφημερίδα στο οποίο ειδικοί επιστήμονες αποφαινόμενοι ότι η εξουσία είναι εθιστική με αναφορές στη νευροφυσιολογία. Διαβάζουν κριτικές της παράστασης που σχετίζονται με τον ρόλο του Κρέοντα και στις οποίες φαίνεται ότι ο βασιλιάς είχε «υπεροψίαν και μέθη». Συνθέτοντας τα παραπάνω στοιχεία αποφαινόμενοι για την επίδραση της εξουσίας στη διαμόρφωση του ανθρώπινου χαρακτήρα.

Έρχονται σε επαφή με διαφορετικού τύπου κείμενα (σατιρικό τραγούδι, Ελληνική Νομαρχία, ταινία: «Η τιμή και το χρήμα») συγκρίνουν τις απόψεις που περιέχονται εκεί με τις απόψεις του Κρέοντα για το χρήμα και παρουσιάζουν τις δικές τους απόψεις με λόγο και εικόνα.

Επιχειρούν να διερευνήσουν τα χαρακτηριστικά της γλώσσας της εξουσίας και να συνδέσουν το χθες με το σήμερα. Επιλέγουν και παρακολουθούν αποσπάσματα πολιτικών ομιλιών με σκοπό να προσεγγίσουν τη γλώσσα.

Τέλος, επιλέγεται ένα χαρακτηριστικό μέσο της εξουσίας, οι βασανισμοί, προκειμένου να αντιμετωπιστεί από τους μαθητές διαχρονικά. Παρέχεται σε αυτούς φωτογραφικό υλικό επιλεγμένο από το διδάσκοντα ως αφόρμηση και εισέρχονται στην ιστοσελίδα της Διεθνούς Αμνηστίας προκειμένου να ενημερωθούν για τη δράση

της οργάνωσης. Το παραγόμενο τους είναι μια αφίσα ευαισθητοποίησης σχετικά με τους βασανισμούς.

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε πως επιχειρείται στα διάφορα είδη γραμματισμών. Οι Πολυγραμματισμοί είναι μια προσέγγιση, όπου κυριαρχεί η έμφαση στην τριβή των διδασκομένων με κείμενα και είδη λόγου από ένα ευρύ φάσμα μέσων και από ένα ευρύ φάσμα πολιτισμικών πηγών. Με αυτή την τριβή, οι διδασκόμενοι θα αναπτύξουν μια κριτική μεταγλώσσα, για να μιλούν, αλλά και να καταλαβαίνουν, την κοινωνική και πολιτισμική δύναμη αυτών των κειμένων, καθώς και των συναφών κοινωνικών πρακτικών (Mary Kalantzis & Bill Cope).

Πρέπει να προσθέσουμε ότι βασική επιδίωξή μας είναι να καθοδηγήσουμε τους μαθητές, παρέχοντας όμως περιθώρια ελευθερίας για προσωπική ενασχόληση κι έρευνα».

Το δεύτερο και το τρίτο φύλλο εργασίας το υλοποίησα ταυτόχρονα (τρεις ομάδες το ένα και τρεις ομάδες το άλλο), αφού αύξησα τον προβλεπόμενο χρόνο από δυο ώρες για το καθένα σε τρεις. Παράλληλα, πρόβλεψα και μια ώρα για παρουσίαση των δραστηριοτήτων και συζήτηση στην ολομέλεια. Βέβαια, το γεγονός ότι οι τρεις αυτές ώρες δεν ήταν συνεχόμενες, δημιούργησε κάποιο πρόβλημα αποσυντονισμού και περισπασμού της σκέψης των μαθητών. Αρχικά, το κλίμα ήταν γενικά καλό και η διάθεση για εμπλοκή φανερή στα πρόσωπα των περισσοτέρων.

Τα φύλλα εργασίας οι ομάδες τα κατέβασαν από το [διαδίκτυο](#) και τα αποθήκευσαν στους υπολογιστές τους. Επειδή οι υπολογιστές του σχολείου περιέχουν λογισμικό που με την απενεργοποίηση επαναφέρουν τον υπολογιστή στην αρχική του κατάσταση, χρησιμοποιήθηκε το email και αφαιρούμενα μέσα αποθήκευσης, γεγονός που δυσκόλεψε κάπως τη διαδικασία.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

Το κείμενο

1. Να εισέλθετε στον ιστότοπο της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) και ακολουθώντας τη διαδρομή Αρχαία ελληνικά → Εργαλεία → Σώματα κειμένων → Ανθολόγο αττικής πεζογραφίας → κατάλογος κειμένων → Σοφοκλής να εντοπίσετε τους στίχους 282-331. Να εμφανίσετε τις μεταφράσεις των Γρυπάρη και Μπατζάκου, να αντιγράψετε και να επικολλήσετε σε ένα νέο αρχείο word σε δύο στήλες αντικριστά τις μεταφράσεις. Κατόπιν, να ανοίξετε το έγγραφο ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ που βρίσκεται αποθηκευμένο στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή σας και να συγκρίνετε τις τρεις μεταφράσεις μεταξύ τους. Να επιχειρηματολογήσετε σε ένα σύντομο κείμενο (μέχρι 150 λέξεις) γύρω από τα ακόλουθα θέματα:

α. ποια μετάφραση από τις προτεινόμενες σας βοηθάει να κατανοήσετε καλύτερα το κείμενο και γιατί;

β. ποια μετάφραση νομίζετε ότι ανταποκρίνεται καλύτερα στο είδος του κειμένου;

Εφαρμογή: Στην πράξη η δραστηριότητα αυτή αποδείχθηκε εύκολη, καθώς πολλοί μαθητές μου ήταν εξοικειωμένοι με τις απαιτήσεις της δραστηριότητας. Για την απάντηση δεν δημιουργήθηκε νέο αρχείο, αλλά αυτή γράφτηκε στη συνέχεια του ίδιου του φύλλου εργασίας. Η δραστηριότητα αυτή, έχει κάποιο μηχανικό χαρακτήρα και δεν είμαι βέβαιος, αν οι μαθητές έδωσαν βαρύτητα στο περιεχόμενο και όχι μόνο στη μορφή των κειμένων. Τους τόνισα ιδιαίτερα ότι η τραγωδία είναι ποιητικό κείμενο, κάτι που δεν μπορούν να εσωτερικεύσουν, εξ αιτίας των αναγωγών με το σημερινό θέατρο.

Η σχολική μετάφραση θεωρήθηκε καταλληλότερη για την κατανόηση του κειμένου με γενικόλογη ή ανύπαρκτη τεκμηρίωση. Ο συσχετισμός των μεταφράσεων με τις ιδιαιτερότητες του κειμενικού είδους, δυσκόλεψε αρκετά τις ομάδες και

χρειάστηκε να δώσω πρόσθετες προφορικές κατευθύνσεις. Εξήγησα στους μαθητές ότι εκείνο που ενδιαφέρει είναι να συνδυάσουν το είδος του κειμένου (ποίηση) με την αποτελεσματικότητα της μετάφρασης, ωστόσο η σύνδεση δεν ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητική. Τους ανέφερα και τις ποιητικές μεταφράσεις των Ομηρικών επών, για να δουν τη διαφορά μέσα από τη σύγκριση. Συνομολογήθηκε, τελικά ότι πολλές διαφορετικές μεταφράσεις μπορεί να αναδείξουν το περιεχόμενο του κειμένου εξίσου αποτελεσματικά.

2. Να εισέλθετε στον ιστότοπο της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) και ακολουθώντας τη διαδρομή Αρχαία ελληνικά → Εργαλεία → Σώματα κειμένων → Ανθολόγο αττικής πεζογραφίας → κατάλογος κειμένων → Σοφοκλής να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα

ΜΕΤΟΧΕΣ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Εφαρμογή: Ο πίνακας συμπληρώθηκε σχετικά εύκολα, με τους μαθητές της θεωρητικής κατεύθυνσης να διαδραματίζουν τον κύριο ρόλο.

3. Στους στίχους παρατηρείται πληθώρα ρημάτων και ρηματικών τύπων. Να τους συγκεντρώσετε, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα με δύο στήλες με όσες γραμμές χρειαστούν και με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού λεξικού που θα βρείτε [εδώ](#) να προσδιορίσετε τη σημασία όσων σας είναι άγνωστοι. Εναλλακτικά μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το ηλεκτρονικό λεξικό της πύλης

ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

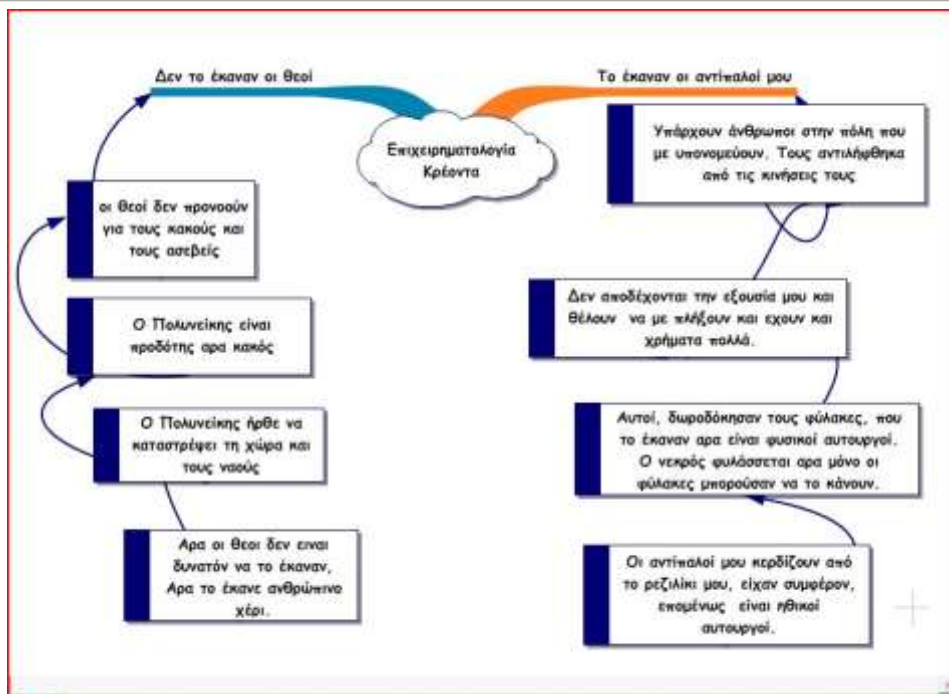

Εφαρμογή: Ο πίνακας συμπληρώθηκε σχετικά εύκολα, με τους μαθητές της θεωρητικής κατεύθυνσης να διαδραματίζουν και πάλι τον κύριο ρόλο. Βέβαια το λεξικό από την ιστοσελίδα Perseus αποδείχθηκε δύσχρηστο. Προτιμήθηκε έντυπο λεξικό και προτείνεται η αξιοποίηση του [επίτομου λεξικού Liddell Scott](#) που υπάρχει στις Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα. Δεν παρατηρήθηκαν χρονικές αποκλίσεις.

4. Να αποδώσετε τα επιχειρήματα του Κρέοντα σχηματικά χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου.

Εφαρμογή: Σύμφωνα με την πλειοψηφία των μαθητών, ο Κρέοντας πιστεύει ότι ο Πολυνείκης είναι κακός και προδότης, γιατί ήρθε να κάψει τους περίστυλους ναούς και τα αφιερώματα των θεών, να ερημώσει τη γη τους και να καταλύσει τους νόμους. Πιστεύει επίσης ότι οι θεοί αποδίδουν στον Πολυνείκη τον χαρακτηρισμό του κακού και προδότη. Άρα, οι θεοί που τιμούν τους ευεργέτες της πόλης κι όχι τους κακούς και τους προδότες σαν τον Πολυνείκη συμφωνούν, κατά τη γνώμη του, με την απόφασή του να αντιμετωπίσει τον Πολυνείκη ως κακό και προδότη. Επίσης, ο Κρέοντας εκφράζει με βεβαιότητα την άποψη ότι οι δράστες της ταφής ήταν άνθρωποι που είχαν ως κίνητρο το χρήμα και το κέρδος. Ως τέτοιους θεωρεί τους φύλακες, τους οποίους και ενοχοποιεί, αφού σε αυτούς είχε αναθέσει την ευθύνη του νεκρού Πολυνείκη. Πιστεύει όμως ότι οι φύλακες απλώς δωροδοκήθηκαν και δεν ήταν τίποτε άλλο παρά τα εκτελεστικά όργανα εκείνων που στην πόλη μηχανορραφούν εναντίον του, δηλαδή των πολιτικών του αντιπάλων.

Βέβαια, υπήρξε μια δυσκολία στην κωδικοποίηση των επιχειρημάτων και προτιμήθηκε η εναλλακτική αναλυτική απόδοσή τους από τους μαθητές, πράγμα που αποδεικνύει το έλλειμμα κριτικής και συνθετικής σκέψης των μαθητών μας. Μόνο μια ομάδα, αξιοποιώντας το λογισμικό inspiration παράλληλα με το word δημιούργησε την παρακάτω εικόνα:

5. Να αναθέσετε σε δύο μέλη της ομάδας σας να διαβάσουν το διάλογο Κρέοντα – Φύλακα πρώτα στα αρχαία ελληνικά και κατόπιν σε μια από τις μεταφράσεις που θα επιλέξετε. Κατόπιν να τους ηχογραφήσετε, να ξανακούσετε όλοι το διάλογο και τέλος όλοι ανάλογα με τον ρόλο σας στην ομάδα (Κρέων, Φύλαξ, θεαταί) να γράψετε τρία μικροκείμενα σχετικά με τα συναισθήματα που βιώσατε.

Εφαρμογή: Στο εργαστήριο δεν υπήρχαν μικρόφωνα και έτσι η δραστηριότητα αναγκαστικά είχε προφορικό χαρακτήρα. Θεωρώ ότι οι μαθητές δυσκολεύθηκαν να καταγράψουν τα συναισθήματά τους από τη θεατρική ανάγνωση του αποσπάσματος στην αρχαία και στη νέα ελληνική. Εκτιμώ ότι η ερώτηση θα έπρεπε να είναι πιο συγκεκριμένη. Η απόπειρα να ταυτιστούν με πρόσωπα και να νιώσουν συναισθήματα ή ακόμη τον «έλεο» και το «φόβο» απέβη άκαρπη και η σκοπιμότητα της δραστηριότητας, επιβάλλεται να επαναπροσδιοριστεί. Για αυτή την τελευταία δραστηριότητα υπήρξε και μεγάλη χρονική υπέρβαση, σε βάρος του μαθήματος της επόμενης διδακτικής ώρας.

Φύλλο Εργασίας 2

Ο Χαρακτήρας

Για το φύλλο αυτό αφιερώθηκαν τελικά 4 διδακτικές ώρες, μη συνεχόμενες. Με την υλοποίησή του ασχολήθηκε η 1^η, η 3^η και η 5^η ομάδα.

1. Να εισέλθετε στον ιστότοπο του [Εθνικού Θεάτρου](#), να εντοπίσετε το [αρχείο του Εθνικού θεάτρου](#) και μέσω της αναζήτησης να βρείτε τις παραστάσεις Αντιγόνης που είναι αρχειοθετημένες εκεί. Από τις παραστάσεις αυτές να αντιγράψετε και να επικολλήσετε σε μια παρουσίαση τις φωτογραφίες ηθοποιών που υποδύθηκαν τον Κρέοντα. Να συνοδέψετε την παρουσίασή σας με λόγους του Κρέοντα.

Εφαρμογή: Η δραστηριότητα δεν δυσκόλεψε καθόλου. Υλοποιήθηκε με ευκολία και από τις 3 ομάδες. Βέβαια οι φωτογραφίες που βρήκαν είναι σχεδόν οι ίδιες, οπότε και οι τρεις παρουσιάσεις ήταν πανομοιότυπες. Ωστόσο, το σημείο στο οποίο η δραστηριότητα ζητά από τους μαθητές να συσχετίσουν εικόνες από παραστάσεις της Αντιγόνης με λόγια του Κρέοντα ή κάποιο στίχο είναι προβληματικό, αφού οι περισσότερες εικόνες είναι από άλλα επεισόδια το περιεχόμενο των οποίων οι μαθητές δεν έχουν διδαχτεί. Μάλλον η δραστηριότητα θα πρέπει ως προς αυτό το σημείο να τροποποιηθεί.

2. Να παρατηρήσετε τις παραπάνω φωτογραφίες και να καταγράψετε τα κοινά στοιχεία που εμφανίζουν.

Εφαρμογή: Οι μαθητές περιορίστηκαν σε επιδερμικές κρίσεις. Τόνισαν δηλαδή την επίσημη εμφάνιση, την ενδυμασία, το σκήπτρο, το σοβαρό και βλοσυρό βλέμμα. Η δραστηριότητα αυτή συζητήθηκε και προφορικά και οι τρεις ομάδες είχαν τις ίδιες απόψεις.

3. Να εισέλθετε στον ιστότοπο του Κέντρου Ελληνικής γλώσσας και ακολουθώντας τη διαδρομή Αρχαία Ελληνικά, Κατάλογος έργων, Σοφοκλής να εντοπίσετε τη μετάφραση των στίχων 170-190. Κατόπιν να αντιγράψετε και να επικολλήσετε το κείμενο στην εφαρμογή <http://www.wordle.net>. Από τη μορφή του κειμένου που

Αφού λάβετε υπόψη σας όλα τα παραπάνω στοιχεία να υποθέσετε ότι σκηνοθετείτε την παράσταση. Πώς θα παρουσιάζατε τον Κρέοντα; (κοστούμια, σκηνική παρουσία, σκηνοθετικές οδηγίες που θα δίνετε).

Εφαρμογή: Από τις τρεις ομάδες μόνο μια κατάφερε να παράξει κάτι αξιόλογο. Η παρακολούθηση video αποδείχθηκε προβληματική. Ενωώ ότι εφόσον πρόκειται για video από το you tube, το διαδίκτυο θα πρέπει να είναι πολύ γρήγορο και δεν είναι σίγουρο ότι η δραστηριότητα θα υλοποιηθεί. Έτσι παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα και για τον λόγο αυτό, αποθήκευσα τα συγκεκριμένα video και τα πρόβαλα σε όλη την τάξη με βιντεοπροβολέα. Το γεγονός όμως αυτό πρόσθεσε μια ακόμη ώρα στο σενάριο και, έτσι, οι ώρες από 6 έγιναν 7. Ως δραστηριότητα άρεσε και προβλημάτισε τους μαθητές προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Τη μια παράσταση τη βρήκαν επιβλητική, επική ενώ στην άλλη αναγνώρισαν και στοιχεία «κωμικότητας».

5. Να εισέλθετε στον ιστότοπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και ακολουθώντας τη γνωστή διαδρομή να εντοπίσετε τη μετάφραση των στίχων 170-190, 655-680, 1033-1056, 1329-1353, να δημιουργήσετε πίνακα με 4 στήλες στις οποίες θα επικολλήσετε τις αντίστοιχες μεταφράσεις. Κατόπιν να σημειώσετε με διαφορετικό χρώμα τις απόψεις του Κρέοντα που είναι όμοιες αλλά και τις διαφορετικές.

Εφαρμογή: Η δημιουργία του πίνακα και η μεταφορά της μετάφρασης των συγκεκριμένων στίχων έγινε σχετικά εύκολα. Η προσέγγιση θεωρώ ότι ήταν μηχανιστική και εξαντλήθηκε στο copy paste. Ωστόσο ούτε εγώ, αλλά ούτε και οι μαθητές αντιλήφθηκαν τη σκοπιμότητα της δραστηριότητας. Θεωρώ ότι η δραστηριότητα θα έπρεπε να συνοδεύεται και από κάποιο εισαγωγικό που θα μπορούσε να τους οδηγεί προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Θεωρώ ότι αυτό θα μπορούσε να ζητηθεί στα πλαίσια μιας συνολικής θέασης του έργου, οπότε το περιεχόμενο των συγκεκριμένων στίχων θα ήταν ήδη γνωστό, όπως και η συνολική υπόθεση της τραγωδίας. Η «εξέλιξη» του χαρακτήρα του ήρωα δεν νομίζω ότι θα μπορούσε να αναδυθεί μέσα από τη συγκεκριμένη χρήση των ΤΠΕ.

6. Να εισέλθετε στον ιστότοπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας ,να εντοπίσετε το έργο του Ξενοφώντα Αγησίλαος και να διαβάσετε τη μετάφραση των παραγράφων 1.18 -1.22 4.3 - 4.4 και 7.1 - 7.3. Να κατασκευάσετε πίνακα με δύο στήλες, στη μια από τις οποίες θα φαίνονται τα χαρακτηριστικά του Κρέοντα και στην άλλη του Αγησιλάου.

Εφαρμογή: Εύκολα υλοποιήθηκε και αυτή η δραστηριότητα, αν και φαίνεται κάπως ασύνδετη με το σενάριο. Και εδώ νομίζω ότι θα έπρεπε να υπάρχει κάποιο εισαγωγικό σημείωμα με το οποίο θα τεκμηριώνονταν η επιλογή του Αγησιλάου ως προσώπου ή ηγέτη, για να συγκριθεί με τον Κρέοντα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, ότι, παρόλο που στα αρχαία ελληνικά του Γυμνασίου υπάρχει αναφορά στον Αγησίλαο, για την πλειοψηφία των μαθητών είναι ένα πρόσωπο σχεδόν άγνωστο.

Φύλλο Εργασίας 3

Οι ιδέες

Για το φύλλο αυτό αφιερώθηκαν τελικά 4 διδακτικές ώρες, μη συνεχόμενες. Με την υλοποίησή του ασχολήθηκε η 1^η, η 3^η και η 5^η ομάδα.

1. Να διαβάσετε το κείμενο που θα βρείτε [εδώ](#), να ανατρέξετε στον ιστότοπο του αρχείου Εθνικού Θεάτρου και να αναζητήσετε κριτικές των παραστάσεων Αντιγόνης που έχουν παρουσιαστεί από το Εθνικό θέατρο. Να εστιάσετε στους ηθοποιούς που υποδύθηκαν τον Κρέοντα και στους χαρακτηρισμούς που τους αποδίδονται. Επίσης, μπορείτε μέσω της μηχανής αναζήτησης να εντοπίσετε κριτικές παραστάσεων που έχουν παρουσιαστεί από άλλους θιάσους.

Αφού λάβετε υπόψη σας όλα τα παραπάνω στοιχεία καθώς και τα στοιχεία που αποκομίσατε από τη μελέτη του προηγούμενου φύλλου εργασίας να συνθέσετε ένα σύντομο δοκίμιο σχετικά με την επίδραση της άσκησης της εξουσίας στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ανθρώπου.

Εφαρμογή: Η δραστηριότητα αυτή κρίνεται ιδιαίτερα απαιτητική αλλά και δημιουργική. Θεωρώ ότι θα έπρεπε να προηγηθεί μια συνεργασία με τον καθηγητή της νεοελληνικής γλώσσας, ώστε οι μαθητές να είναι σε θέση να αποκωδικοποιούν τα κείμενα της κριτικής. Χρειάστηκε η δική μου παρέμβαση για την αναζήτηση κειμένων με κριτικές παραστάσεων και των ηθοποιών που υποδύθηκαν κατά καιρούς το ρόλο του Κρέοντα. Το κείμενο του «Βήματος» αποτέλεσε τη ζύμη για την απάντηση, ωστόσο το παραγόμενο προϊόν κρίνεται μη αξιόλογο και το αποδίδω στη γενικότερη απουσία θεατρικής παιδείας.

2. Να παρακολουθήσετε το [βίντεο](#), να διαβάσετε το απόσπασμα από την Ελληνική Νομαρχία βιβλίο τέταρτο: οι συνεργοί της τυραννίας που θα βρείτε [εδώ](#) και το βίντεο από την ταινία «Η τιμή και το χρήμα» που θα βρείτε [εδώ](#). Να συγκρίνετε όσα είδατε και διαβάσατε με τις απόψεις του Κρέοντα για το χρήμα. Κατόπιν να παρουσιάσετε με λόγο και εικόνα τις δικές σας απόψεις γύρω από την αρνητική επίδραση του χρήματος.

Εφαρμογή: Και εδώ υπήρξε πρόβλημα με την προβολή, η οποία έγινε στην αίθουσα από μένα μαζί με τα βίντεο του δεύτερου φύλλου εργασίας. Ο σημειωτικός πόρος που δόθηκε από την "ελληνική νομαρχία" θα πρέπει να περιοριστεί σε συγκεκριμένο απόσπασμα, γιατί η έκτασή του και μόνο αποθαρρύνει τους μαθητές. Προσωπικά, μετά τα εύλογα παράπονά τους εκτύπωσα και τους μοίρασα το σχετικό απόσπασμα και διευκολύνθηκαν στην απάντησή τους. Οι απαντήσεις των μαθητών, τηρουμένων των αναλογιών για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα κρίνονται ικανοποιητικές. Κάποιοι μάλιστα συνέδεσαν και τη σημερινή κατάσταση της χώρας μας με τον καταστροφικό ρόλο του χρήματος. Το ηχητικό με το Χάρρυ Κλυνν εντυπώσιασε τους μαθητές και τους κατηύθυνε σε συγκεκριμένες απόψεις και οπτικές για τον ρόλο του χρήματος στις παλιότερες αλλά και στις σύγχρονες κοινωνίες.

3. Να παρακολουθήσετε τρεις ομιλίες σύγχρονων πολιτικών που δε θα υπερβαίνουν τα πέντε λεπτά η καθεμιά (θα τις βρείτε στο you tube κάνοντας αναζήτηση με το όνομα του πολιτικού που θα επιλέξετε).

Κατόπιν θα συγκεντρώσετε σε πίνακα τα χαρακτηριστικά της γλώσσας που χρησιμοποιούν και θα τα συγκρίνετε με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο Κρέων στα αποσπάσματα που έχετε διαβάσει μέχρι τώρα, παρατηρώντας και τη συχνότητα με την οποία εμφανίζονται κάποιες λέξεις σε αυτά. Θα συγκεντρώσετε τις παρατηρήσεις σας σε ένα σύντομο κείμενο με τίτλο «Η γλώσσα της εξουσίας».

Εφαρμογή: Η δραστηριότητα «να ακούσετε 5λεπτες ομιλίες σύγχρονων πολιτικών, να καταγράψετε τα χαρακτηριστικά του λόγου τους, να τα συγκρίνετε με τα λόγια του Κρέοντα και να συνθέσετε τα χαρακτηριστικά της γλώσσας της εξουσίας», νομίζω ότι δημιουργεί πολλά προβλήματα και οδηγεί σε σπατάλη χρόνου. Θα πρέπει να επιλέξει ο διδάσκων τρία συγκεκριμένα αποσπάσματα, αντιπροσωπευτικά και από όλο το φάσμα του πολιτικού κόσμου, ώστε και χρόνος να μη χάνεται και να μην πελαγοδρομούμε, δεδομένου ότι οι μαθητές δεν έχουν αναπτυγμένο πολιτικό κριτήριο, ούτε διαθέτουν την εμπειρία να αποκωδικοποιήσουν τα γλωσσικά μηνύματα. Προσωπικά, επειδή διαπίστωσα ότι μπορεί να υπάρξουν και απρόβλεπτα

προβλήματα, τα πρόλαβα την τελευταία στιγμή, ζητώντας τους τη συγκεκριμένη δραστηριότητα να την υλοποιήσουν στο σπίτι και να μην χρησιμοποιήσουν εν ενεργεία πολιτικούς. Νομίζω ότι καλύτερα θα ήταν να ακούσουν κάποιο δικτάτορα ή τον πρόεδρο μιας υπερδύναμης, για να επιτευχθεί και ο στόχος της δραστηριότητας. Στη δραστηριότητα χρησιμοποιήθηκε λόγος του Κ. Καραμανλή, του Αν. Παπανδρέου και του δικτάτορα Γ. Παπαδόπουλου. Νομίζω ότι η δραστηριότητα θα έπρεπε να συνδεθεί και με το μάθημα της «Νεοελληνικής Γλώσσας» της Γ΄ Λυκείου που αναφέρεται στη γλώσσα της εξουσίας και γενικότερα στον πολιτικό λόγο. Από τις τρεις ομάδες μόνο μια ομάδα κατάφερε να παράξει κάτι «αξιοπρεπές».

4. Ο Κρέοντας απειλεί τους φύλακες πως, αν δεν του φανερώσουν τον δράστη της ταφής, δεν θα είναι αρκετός μόνο ο θάνατος αλλά θα βασανιστούν, μέχρι να μετανοήσουν.

Να εισέλθετε στον ιστότοπο της [Διεθνούς Αμνηστίας](#) και να μελετήσετε τις θέσεις και τη δραστηριότητα της οργάνωσης σχετικά με τα βασανιστήρια. Στη συνέχεια, να αναζητήσετε στο διαδίκτυο και να αποθηκεύσετε στον υπολογιστή σας εικόνες με βασανισμούς.

Να συνθέσετε ένα μικροκείμενο που θα αναφέρεται στη σχέση των βασανισμών και της εξουσίας

Να κατασκευάσετε μια αφίσα ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για τον περιορισμό των βασανισμών. Το μικροκείμενο θα περιληφθεί στην αφίσα και μπορείτε να αξιοποιήσετε τις εικόνες του φακέλου ή εικόνες που θα κατεβάσετε από τον ιστό, αφού τις επεξεργαστείτε με το Picasa της google.

Εφαρμογή: Η δραστηριότητα αυτή κρίθηκε «αρκετά στενόχωρη» για τους μαθητές. Είχαν, βέβαια, κάποια ευαισθησία για το θέμα και αυτό φάνηκε και από τις μεταξύ τους συζητήσεις. Βέβαια τα μικροκείμενα (τα παιδιά ζήτησαν πληροφορίες για το τι σημαίνει «μικροκείμενο») δεν παρουσιάζουν κάτι ιδιαίτερο, ωστόσο η αφίσα που δημιουργήθηκε εστιάζει στην «καρδιά» του προβλήματος. Εκείνο που δεν κατέστη εφικτό, ήταν η σύνδεση της εξουσίας με τα βασανιστήρια.

Ολομέλεια: Μετά την ολοκλήρωση του σεναρίου στην αίθουσα διδασκαλίας και με τη χρήση του lap top και του βιντεοπροβολέα παρουσιάστηκαν ορισμένες εργασίες του δεύτερου και του τρίτου φύλλου εργασίας. Ακολούθησε συζήτηση και οι μαθητές χαρακτήρισαν κατά βάση θετική την εμπλοκή τους με τη συγκεκριμένη διαδικασία και αναφέρθηκαν σε κάποιες δυσκολίες που συνάντησαν, εστιάζοντας κυρίως στην έλλειψη ελεύθερου χρόνου και στην πίεση του εξετασιοκεντρικού συστήματος που δεν επιτρέπει στη δημιουργικότητά τους να εκφραστεί. Πρέπει να τονιστεί ότι τη συγκεκριμένη ημέρα υπήρχαν πολλές απουσίες, δεδομένου ότι η ομάδα βόλει του σχολείου μας έδινε κρίσιμο προκριματικό αγώνα και πολλοί μαθητές θεώρησαν καλύτερο να βρίσκονται εκεί.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θα μπορούσε το κείμενο να δραματοποιηθεί και να βιντεοσκοπηθεί από τους μαθητές. Θα μπορούσε, επίσης, το κείμενο να αποτελέσει αφορμή για προσωπική έκφραση των μαθητών (σχέδια, κείμενα, μουσική) με τη χρήση π.χ. του διαδικτυακού εργαλείου [yunox](http://www.yunox.com).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο είναι ιδιαίτερα απαιτητικό και δυσκόλεψε αρκετά τους μαθητές, καθώς τους έφερε σε επαφή με πολλά και διαφορετικά «κειμενικά» είδη, το καθένα από τα οποία διαθέτει διαφορετικούς τρόπους αποκωδικοποίησης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το επίπεδο των μαθητών στο οποίο εφαρμόστηκε το σενάριο δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό. Πρέπει, επίσης, να υπογραμμιστεί ότι οι μαθητές των άλλων κατευθύνσεων, πλην της θεωρητικής, θεωρούσαν ότι πρέπει να έχουν μειωμένη συμμετοχή, ξεχνώντας ότι πρόκειται για ένα μάθημα γενικής παιδείας. Ακόμα, ο εξετασιοκεντρικός προσανατολισμός του ελληνικού λυκείου, που ευνοεί τη χρησιμοθηρία και τον ωφελιμισμό, επηρεάζει τη ψυχοσύνθεση των μαθητών και τους ωθεί στο να απορρίπτουν ως περιττό ό,τι δεν αποτελεί ρητή ύλη των εξετάσεων. Παράλληλα η ιδιαιτερότητα της εποχής μας, που έχει αποστερήσει το χαμόγελο από τα παιδικά χείλη, αποτελεί αρνητικό παράγοντα για δημιουργικές και καινοτομικές δράσεις. Όμως, παρά τις αντιξοότητες, στο τελικό αποτέλεσμα αντιστοιχεί θετικό πρόσημο. Ως αρνητικό, κρίνεται το μεγάλο χρονικό εύρος που χωρίζει την αρχή από το τέλος του σεναρίου, αφού το σενάριο ολοκληρώθηκε τελικά σε ένα μήνα., ενώ, κατά τη γνώμη μου, κανένα σενάριο αυτής της μορφής δεν πρέπει να εκτείνεται πέραν του δεκαπενθημέρου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βαρμάζης Ν. Δ. 1999. *Διδακτική των αρχαίων ελληνικών Από την παράδοση στην ανανέωση της διδακτικής μεθόδου*. Εκδ. Πατάκη.

Kalantzis, M. & Core, B. 2001. Πολυγραμματισμοί. Στο Α. Φ. Χριστίδης (Επιμ.) *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 214 – 216.

Κουτσογιάννης Δ. 2008. Διδακτική Φιλολογικών μαθημάτων και ΤΠΕ στο Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών, σελ.53-78. Πάτρα.

Πόλκας Λ. Η διδασκαλία του μαθήματος της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στο Γυμνάσιο και το Λύκειο. (Δημοσιευμένο στον ιστότοπο http://www.komvos.edu.gr/glwssa/Odigos/thema_e6/main.htm)

Μαρωνίτης Δ. Μύθος και Λόγος. Εφημερίδα το «Βήμα», 9/7/2000.

Φυντίκογλου Β. Αρχαία Ελληνική Γραμματεία και μετάφραση. (Διαθέσιμο στον ιστότοπο του [Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας](#))